

VGR Analys 2026:16

2025 års uppföljning av Öka inkluderingen

Uppföljning av Västra Götalandsregionens program för
Öka inkluderingen 2022-2025

Innehåll

2025 års uppföljning av Öka inkluderingen.....	0
Innehåll.....	1
Inriktning program.....	2
Genomförande och resultat	4
Insatsområde Öka invånarnas delaktighet och inflytande i samhällets utveckling	6
Insatsområde Främja en jämlik tillgång till sociala nätverk och mötesplatser mellan människor.....	11
Insatsområde Tillvarata allas kompetens	14
Insatsområde Tidiga insatser för barn och unga	16
Bilaga 1: Förteckning över 2025 års beviljade projekt	20
Bilaga 2: Förteckning över verksamhetsbidrag och föreningsstöd	22

Inriktning program

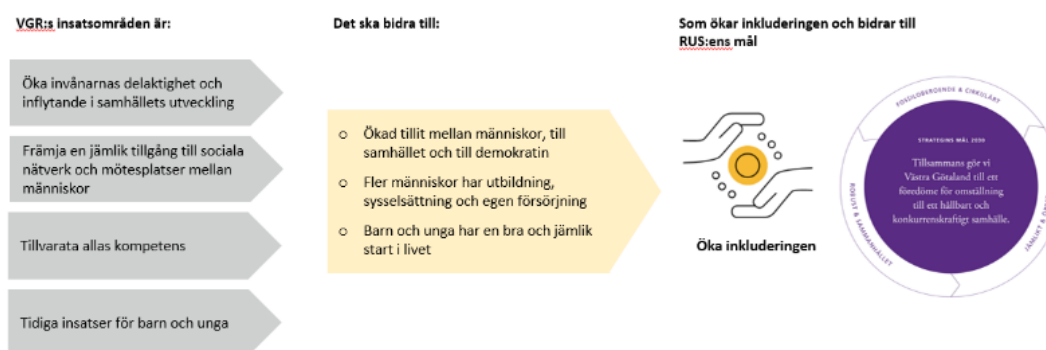
Programmet *Öka inkluderingen 2022-2025* beskriver Västra Götalandsregionens syfte, inriktning och prioriteringar för att öka inkludering, tillit och sammanhållning i Västra Götaland.

Det handlar bland annat om delaktighet, inflytande och trygghet samt framtidstro på individnivå. Det civila samhällets aktörer är centrala i genomförandet genom de nätverk och sociala sammanhang som de erbjuder. Det handlar om att främja demokratin genom att lyfta invånarens intressen, samt om individens möjlighet att göra sin röst hörd och att påverka i beslutsprocesser, liksom tilliten till medmänniskor och till samhällets institutioner. Prioriteringen handlar i högsta grad om de som riskerar att hamna i utanförskap och de som vi har svårast att nå, bland vilka delaktigheten och framtidstron särskilt behöver stärkas.

Insatsområden:

- Öka invånarnas delaktighet och inflytande i samhällets utveckling
- Främja en jämlik tillgång till sociala nätverk och mötesplatser mellan människor
- Tillvarata allas kompetens
- Tidiga insatser för barn och unga

Figuren nedan illustrerar insatslogiken för de tre insatsområdena i programmet, vad de förväntas bidra till och hur de i sin tur bidrar till målet för den regionala utvecklingsstrategin.

Miljö- och regionutvecklingsnämnden (MRU) är huvudansvarig¹ för programmets genomförande och uppföljning, men genomförandet sker i nära samverkan med infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden (IKN) och

¹ Vid beslut om programmen var regionutvecklingsnämnden (RUN) huvudansvarig i nära samverkan med övriga nämnder inom regional utveckling och beredningen för folkhälsa och social hållbarhet respektive beredningen för mänskliga rättigheter.

kulturnämnden (KUN) utifrån respektive nämnds uppdrag och prioriteringar. Regionstyrelsens hållbarhetsutskott bidrar utifrån sina olika uppdrag, liksom beredningen för mänskliga rättigheter.

Upplägg rapport

Efter inledning då programmets inriktning beskrivs kommer ett avsnitt som rör genomförande och resultat. Varje insatsområde lyfts i separata avsnitt utifrån rubrikerna genomförande och reflektion. Vidare lyfts exempel på resultat i vissa insatser.

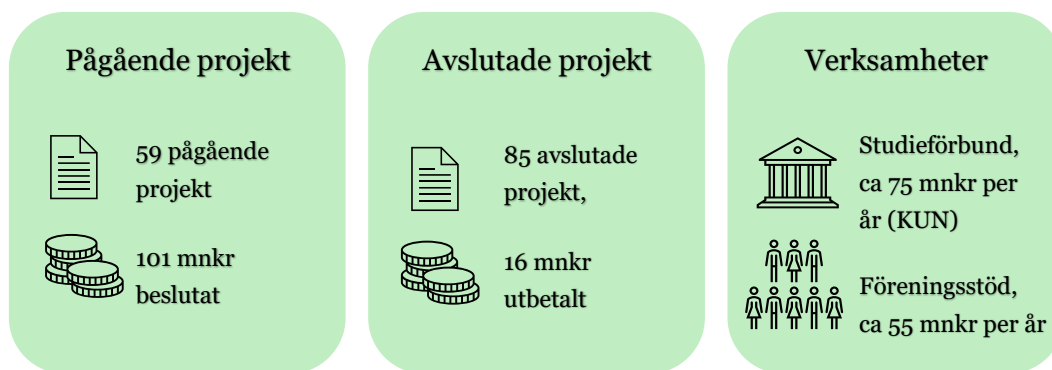
Uppföljningen bygger på det arbete som gjort utifrån det regionala utvecklingsuppdraget. Årets uppföljning omfattar inte hållbarhetsavdelningens arbete med de sociala hållbarhetsmålen, som följs upp separat. Inte heller de insatser inom folkhälsa som beskrivs i programmet följs upp i denna årsrapport då dessa redovisas inom hälso- och sjukvården.

Genomförande och resultat

Programmet har pågått sedan 2022. Vilka insatser som finansieras styrs av programmet och respektive nämnds årliga detaljbudget. För programmets genomförande är dialog och samverkan mellan VGR och civila samhällets organisationer i Västra Götaland en viktig utgångspunkt. Även samverkan med kommunalförbunden och kommunerna spelar en central roll för genomförandet på delregional och lokal nivå.

Den långsiktiga prioriteringen är en förutsättning för visionen om det goda livet, och för att den nödvändiga omställningen till ett hållbart samhälle också upplevs som rättvis. Många aktörer har inom ramarna för den pågående översynen av den regionala utvecklingsstrategin lyft de sociala hållbarhetsfrågorna som alltmer akuta, och det finns både behov och potential av att satsningar inom detta område får en synligare roll i det regionala utvecklingsarbetet. Dessa frågor inbegriper bland annat invånarnas tillit till varandra och till samhällsinstitutioner, demokratifrågor och medie- och informationskunnighet, social sammanhållning och geografisk ojämlikhet.

I figuren nedan lyfts hur många projekt som pågår och avslutats samt hur mycket som är utbetalt². Därtill finns information om de verksamhetsbidrag och organisationsbidrag som beslutats om för 2025, och hur mycket medel som går till de olika stödtyperna. Av de 85 avslutade projekten avser 53 beslut inom ramen för Västerhavsveckan.

Utöver det genomförande som lyfts i uppföljningen kan även de delregionala utvecklingsmedlen (DRUM)³ gå till insatser inom *Öka*

² Uppgiften är när möjligt de facto utbetalt i slutredovisat projekt.

³ För 2024 uppgick DRUM-medlen till drygt 50 miljoner kronor fördelade på de fyra kommunalförbunden och för Göteborgsregionen inklusive BRG. Berörda nämnder är RUN, MN och KUN. En uppföljning av DRUM-medlen sker årligen och tas fram

inkludering. Kommunalförbunden och Business Region Göteborg (BRG) beslutar själva om satsningar för de regionala utvecklingsmedlen och detta redovisas i en separat uppföljning. I den senaste uppföljningsrapporten⁴ anges att drygt 5 mnkr av DRUM under perioden 2021–2024 har gått till insatser som förväntas bidra till att öka inkluderingen.

Programmet hänger i olika grad samman med de övriga programmen för hållbar omställning. Vad gäller programmen för Bygga kompetens och Öka inkluderingen samspekar och kompletterar dessa tydligt med varandra. Detta gäller framförallt insatsområden 3 och 4 som handlar om att tillvarata allas kompetens och tidiga insatser för barn och unga. Till exempel har folkhögskolorna i uppdrag att bygga kompetens och på så sätt bidra till ökad inkludering. Det finns även en tydlig koppling till genomförandet av programmet med Västra Götalands kulturstrategi och då främst genom ett *Vidgat deltagande*. I uppföljningen lyfts därför även exempel på denna typ av insatser men de tas dock inte upp i den ekonomiska redovisningen. Det gäller till exempel utförare och samarbetsparter vars långsiktiga uppdrag från kulturnämnden speglar dessa aktörers arbete med vidgat deltagande. Det gäller också stödet till studieförbundens verksamhet samt främjande insatser inom ramen för Styrelsen för kulturutvecklings uppdrag.

utifrån de underlag som KF respektive BRG skickar in. Rapporten tillgängliggörs på www.vgregion.se/analysportalen.

⁴ <https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/rs7897-268913469-845/surrogate/DRUM%202024%20slutlig.pdf>

Insatsområde Öka invånarnas delaktighet och inflytande i samhällets utveckling

Invånarnas delaktighet och inflytande i samhällets utveckling behöver öka för att uppnå en ökad inkludering i Västra Götaland. Alla som bor, verkar och vistas i länet behöver tillgång till forum och arenor på lika villkor, för att kunna påverka de beslut som rör deras eget liv samt samhällets utveckling.

(Programmet Öka inkluderingen 2022-2025)

Genomförande

Insatsområdet handlar bland annat om att utveckla forum och former för dialog för att nå röster från de invånare som inte nås idag. De många folkbildningsaktörer som VGR samverkar med; studieförbunden med dess medlemsorganisationer liksom folkhögskolorna samt många andra civilsamhällesaktörer, bidrar via sina verksamheter till ökad delaktighet och inflytande. Dessa folkbildande forum fungerar som plattformar för såväl formell utbildning som bildning. Dialog, reflektion och kritiskt tänkande skapar egenmakt och individer som deltar aktivt i kultur- och samhällsliv, en grundbult i demokratiutveckling och social sammanhållning.

Dialog mellan invånare och förtroendevalda är av stor vikt för att uppehålla förtroende för samhällets institutioner. VGR har ett antal politiskt beslutade dialogytor där förtroendevalda möter representanter ur det civila samhället. Dessa är; Sociala ekonomins råd (SER) under kulturnämnden, Pensionärsrådet under regionstyrelsen samt de fem samråden med inriktning barnrätt, funktionshinder, hbtqi, nationella minoriteter och mänskliga rättigheter under beredningen för mänskliga rättigheter. Inom ramen för den regionala överenskommelsen (RÖS-gruppen) mellan VGR och det civila samhället och som en del av pågående utvecklingsarbete av samverkan arrangerar även RÖS-gruppen öppna dialogmöten där civilsamhällesrepresentanter får komma till tals kring utmaningar och möjligheter vad gäller förutsättningar för samverkan.

Aktiv involvering är en princip och utgångspunkt i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Aktiv involvering är också namnet på ett forum för pågående samverkan mellan funktionshinderrörelsen och Västtrafik i frågor om tillgänglighet och jämlikhet i kollektivtrafiken. VGR tillhandahåller även Tillgänglighetsdatabasen (TD) som är ett verktyg för såväl VGR:s egna

verksamheter som externa aktörer såsom bibliotek, utställningar och arrangörer av scenkonst i Västra Götaland

När det gäller barn och unga sker dialogen främst direkt med målgruppen. Kulturnämnden har 2025, liksom föregående år, avsatt medel till projektanställning av fyra *Unga kulturutvecklare*. Under våren 2025 implementerades den framtagna rutinen kring hur Unga kulturutvecklare ingår som en del i beredningen av nämndens projektstöd. Detta arbete fortsatte under hösten 2025 med fyra nya Unga kulturutvecklare. Under året har det genomförts ett två insatser för att sprida guiden *Unga utvecklare*. Där de har medverkat på två event ett på Göteborgsuniversitet och ett på Regionfullmäktiges demokratidag i november.

VGR är sedan 2023 även en pilotregion i Sveriges Ungdomsråds projekt, *Regional Youth Project*. Under 2025 har fokus legat på att utveckla ett regionalt ungdomsråd i Västra Götaland. I oktober fattade kulturnämnden beslut om att utreda förutsättningarna för hur ett eventuellt regionalt ungdomsråd skulle kunna fungera.

Regionstyrelsen har utsett två ungdomsrepresentanter som ska representera VGR i tre internationella organisationer *Assembly of European Regions (AER)*, *Environmental Conference of Regions (Encore)* och *Nordsjökommissionen*. Fokus har legat på att stärka ungas inflytande i regionalt beslutsfattande genom erfarenhetsutbyte, nätverkande och framtagande av en gemensam ungdomsdeklaration "The YouthCore Declaration" inom ramen för Encore, där deklarationen presenterades för årsmötet. Insatserna har gett värdefulla kontakter och kunskap om EU:s arbete samt genererat konkreta idéer för att öka ungdomsdelaktighet i internationell regional utveckling.

Kulturförvaltningen arbetar bland annat uppsökande och samverkar med de nationella minoriteterna och teckenspråkiga för att gemensamt stärka deras egenmakt och tolkningsföreträde. Inom ramen för det regionala biblioteksuppdraget finns ett kunskapspaket kring nationella minoriteter och Barnens bibliotek har ett tema-paket om nationella minoriteter efter avstämning med samråd nationella minoriteter.

Kulturförvaltningen har även arbetat kunskapshöjande och rådgivande inom den museala verksamheten för att museerna ska tillgängliggöra sina samlingar genom fysiska och digitala anpassningar liksom via populärvetenskapliga publikationer kring kulturarv. Andra förflyttningar med relevans för insatsområdet är också att museipedagoger tagit fram metodiska arbetssätt för att stärka barn och ungas inflytande och delaktighet och att museer stärker sin roll som en viktig arena för

demokratiska samtal och som mötesplats. Under 2025 har initiativ tagits i form av ett pilotprojekt som medfinansieras av beredningen för mänskliga rättigheter för översättning av utställnings texter till finska.

Utställning om nationella minoriteter *Sammanflätade historier - nationella minoriteter i Sverige*, togs fram i dialog med representanter för de från nationella minoriteterna. Utställningen syftar till att öka och sprida kunskap om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Utställningen går sedan hösten 2024 runt på turné i regionen under 2024-2025.

Samarbetsavtalet *Idéburet offentligt partnerskap (IOP) mellan Sociala ekonomins plattformar*⁵ vad gäller utveckling och stöd för social ekonomi i Västra Götaland 2024–2025” har inneburit nya dialogtor och samverkansformer har utvecklats både mellan den sociala ekonomins organisationer och med offentliga parter, som kommunförbund, enskilda kommuner och med flera.

Under 2025 beslutade kulturnämnden om en ny projektutlysning riktad till social ekonomi och civilsamhällesorganisationer med inriktning på *demokratiutveckling och sociala innovationer*. 3 miljoner avsattes till projektutlysningen och 59 ansökningar sändes in varav 20 projekt utifrån samarbete med civilsamhällesorganisationer och invånare samt projekt med inriktning på ökad delaktighet och medskapande.

Under året beviljade miljö- och regionutvecklingsnämnden medel till en rad mindre projekt utifrån utlysningen *Civilsamhället lösningar för klimat och biologisk mångfald*. Utlysningen hade tydligt fokus på civilsamhället och välkomnade även mindre projekt från mindre föreningar. Gensvaret från föreningslivet var stort och 75 idéskisser på projektidéer skickades in. Under 2025 har 17 projekt beviljats medel till en total summa på närmare 5 miljoner kronor. Utlysningen välkomnade projekt som förutom fokus på miljöfrågor också vävde in två andra perspektiv, varav ett var "social hållbarhet och inkluderande omställning".

Satsningar i att stärka medie- och informationskunnigheten (MIK) är en prioriterad insats. Det handlar om att öka delaktigheten bland invånarna för en stärkt inkludering samt för att motverka desinformation.

Kulturförvaltningen arbetar främjande med MIK inom bland annat biblioteksutveckling, film och kulturarv.

För att stödja digital inkludering är VGR medlem i det nationella nätverket *Digidel*, som arbetar med både digital delaktighet och MIK. Under 2025

⁵ Göteborgsregionens sociala ekonomi, Sociala ekonomins nätverk Skaraborg, Social Ekonomi Sjuhärad, Social Ekonomi Fyrbodol och VGR.

beviljades VGR medel från Vinnova för att koordinera ett projekt tillsammans med exempelvis Färgelanda kommun, Mittuniversitetet, Digg – myndigheten för digital förvaltning m.fl. för att utveckla arbetet med digital tillgänglighet. Flertalet digidelcenter i kommunerna är i gång med verksamhet och gör skillnad för den digitala delaktigheten. Det regionala nätverket *Möte Med Mik* (MMM) drivs numera av kulturförvaltningen och VGR deltar även i ett interregionalt och ett nationellt nätverk för MIK-frågor.

Reflektioner

Den samhällsutveckling med tilltagande kriser inom såväl globala ekonomi, klimat som social sammanhållning som vi sett de senaste åren har lett till ökad oro och minskad samhörighet i vårt län. En global trend är också minskat förtroende för demokratin och ökad populism vilket oroar invånare i Västra Götaland. En gemensam kraftsamling från alla nivåer i samhället krävs för att vända utvecklingen. Insatser behövs för att skapa och utveckla befintliga forum, former och arenor, både fysiska och digitala mötesplatser för dialog vilket ger möjlighet att mötas, lyssna och samtala.

Studier visar att barn och ungas tro på demokratin sjunker. Många känner sig maktlösa och upplever att de inte kan påverka samhällets utveckling. Det finns också en osäkerhet gällande om politikerna kan lösa samhällsproblemen. En fortsatt viktig del av genomförandet är därför att stärka VGR:s strukturer och arbetssätt för dialog med barn och unga. En insats handlar om att stärka samverkan med civilsamhällesorganisationer med målet att inkludera fler grupper av barn och unga. Med stöd av organisationernas kunskap och arenor ökar möjligheten att ha dialog med de som är svårare att nå.

Dialog och en känsla att bli lyssnad på bygger tillit och framtidstro. För att nå ut till grupper som sällan hörs krävs i vissa frågor samarbete såväl inom den regionala nivån med den kommunala nivån och med civilsamhällesorganisationer. Här har VGR potential att samordna, lyfta goda exempel utifrån framtagna metoder och genom ekonomiska stöd bidra till en utveckling av metoder som kan fungera för att öka lyhördheten och flexibiliteten inom offentlig sektor inför förändrat samhällsklimat och behov bland invånarna.

Digitala former för att göra sin röst hörd som invånare och eller engagerad inom civilsamhället bör undersökas. Medie-och informationskunskap är fortsatt mycket relevant att stärka där VGR bör ha en fortsatt roll i att finansiera och samordna insatser till invånarna som ett led i sitt demokratistärkande uppdrag.

Exempel på resultat

Världens största musikläger, Side by Side, för unga som arrangeras av Göteborgs Symfoniker i juni. Det var tolfte gången och totalt deltog cirka 2000 ungdomar mellan 6-23 år. Deltagarna på lägret kommer från hela världen. Under Side by Side finns möjlighet att utveckla deltagarnas färdighet och lära av varandra i orkesterspel, kör och individuellt på en rad olika nivåer tillsammans med andra medmusikanter "sida vid sida". Nytt för i år var att man lagt till ett körprojekt för funktionshindrade unga som löpte parallellt med det övriga och också var med på den stora avslutningen i Scandinavium.

Insats: Side by side

För mer jämlik idrottsrörelse en delas årligen ett stipendium för aktiva idrottare med funktionsnedsättning ut. Syftet att uppmärksamma personer som har gjort utmärkte prestationer och som blir förebilder för andra att börja paraidrott. År 2025 mottog fyra idrottare, fyra föreningar och tre ledare varav två unga ledare VGR:s parasportstipendier. De stipendiaterna håller på med olika idrotter till exempel goalball, rullstolsrugby, bordtennis och skateboard. Mer information om alla stipendiaterna återfinns i januari i VGR:s nyhetskanalen [VGRfokus](#).

Insats: Stipendium för aktiva idrottare med funktionsnedsättning

Insatsområde Främja en jämlik tillgång till sociala nätverk och mötesplatser mellan människor

En central fråga för ökad samhörighet är att ge alla invånare som inte har egna nätverk och kontakter till samhälle i helhet möjlighet att få sådana. Att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang främjar hälsan och välbefinnandet, motiverar till fortsatta studier, bygger nätverk, kompetensutvecklar och förbereder för arbete, erbjuder social samvaro för den som upplever ofrivillig ensamhet och stärker språkkunskaper för den som är ny i Sverige.

(Programmet Öka inkluderingen 2022-2025)

Genomförande

För att skapa meningsfulla sammanhang är såväl kulturinstitutioner, folkbiblioteken och folkbildningsaktörer och andra civilsamhällesorganisationer centrala. De långsiktiga uppdragen mellan kulturnämnden och kulturaktörer för att tillgängliggöra kulturaktiviteter i hela Västra Götaland bidrar till det prioriterade området från kulturstrategin, vidgat deltagande. Kulturförvaltningens främjande arbete har som främsta syfte att bidra till ett fritt, rikt och starkt kulturliv i hela Västra Götaland.

Studieförbunden är en viktig aktör för att skapa mötesplatser och nätverk. Under 2025 beslutade kulturnämnden om en ny fördelningsmodell för studieförbunden för att ytterligare förstärka deras kapacitet. Under 2025 avsattes k1 500 000 kronor till studieförbunden och till idrottsrörelsen för att arbeta med läsfrämjande insatser.

Flera av kulturnämndens verksamhetsstöd för folkhälsa och mänskliga rättigheter har i syfte att öka delaktigheten hos målgrupper som inte självklart nås av eller tar del av generella insatser utan riktade insatser krävs för att nå och öka delaktigheten hos målgrupperna. Under 2025 har utlysning av 3-åriga verksamhetsstöd genomförts. 21 verksamhetsstöd riktat till mänskliga rättigheter och 9 verksamhetsstöd folkhälsa har beviljats. Även kulturnämndens projektstöd främjar ett vidgat deltagande med fokus på barn och ungas möjlighet att själva utöva och delta i kultur och samhällsliv.

Reflektioner

Att ha något meningsfullt att göra och goda sociala relationer är grundläggande motverkar känslan av utanförskap. Utifrån ett internationellt perspektiv är tilliten till andra fortsatt hög i Västra Götaland. Regionrapporten *Osvuret är bäst*⁶ visar bland annat att en förutsättning för tillit och delaktighet är att känna samhörighet. Kommunerna, kommunalförbunden, kulturinstitutionerna, folkbildning, folkbiblioteken, hembygdsföreningar samt andra civilsamhällesaktörer viktiga samarbetsparter i det främjande arbetet för ett vidgat deltagande.

2024 fanns det 41 690 registrerade civilsamhällesorganisationer i länet. Data över civilsamhällets utbredning i Västra Götaland finns och presenteras via webben⁷ och kommer att följas upp vartannat år. Det civila samhällets roll för att bygga egenmakt hos människor och förebygga att individer hamnar i utanförskap påtalas i allt fler sammanhang. Från nationell nivå hotas flera av de samhällsaktörer som är avgörande för att skapa mötesplatser och samtalsytor av ekonomiska neddragningar. Region och kommuner bör verka för att bibehålla och där det är möjligt utöka stödet till det civila samhällets aktörer för att bibehålla en stark demokratisk infrastruktur.

Inom ramen för insatsområdet finns ambitionen att samordna såväl dialog som stöd till det civila samhällets organisationer. Detta för att få en mer systematiserad och jämbördig relation mellan VGR och det civila samhället. Internt har VGR arbetat med att stärka förutsättningarna för samverkan med det civila samhällets aktörer; till exempel genom samstämmighet i kriterier för utlysningar av stöd, kunskapsökning om idéburet offentligt partnerskap (IOP) och reserverad upphandling. Överhörning och samordna arbetet mellan de politiskt beslutade dialogytor har stärkts under året med nämndövergripande träffar liksom förvaltningsövergripande kollegialt nätverk kring samverkan med civilsamhället med syfte att fortsätta utveckla systematik i dialog och samverkan.

Arbetet med platsers utveckling skapar egenmakt och reellt inflytande för invånarna, det synliggör möjligheter och idéer som kan realiseras och det möjliggör kontaktytor mellan kommun och lokalsamhället som en viktig grundbult för tillit. Även om arbetet med platsutveckling är en prioriterad insats i programmet *Knyta samman Västra Götaland* bidrar detta arbete i allra högsta grad till en ökad inkludering.

⁶ Osvuret är bäst. Regionrapport 2023 – en samlad analys av samhällsutvecklingen i Västra Götaland. VGR Analys 2023:2.

⁷ <https://www.vgregion.se/regional-utveckling/omraden/social-hallbarhet/overenskommelsen/aktuellt/civilsamhallet-i-vastra-gotaland-kartlagt/>

Exempel på resultat

Make a move är en satsning för att sprida kunskap och testa nya sätt att utveckla ett rörelserikt samhälle. En utvärdering för perioden 2021-2025 som satsningen själva genomfört lyfter att Make a move har byggt på rörelseförståelse snarare än fysisk aktivitet, genom utbildningar, inspiration och praktiska upplevelser har nya insikter skapats hos personal och beslutsfattare, samt en stabil grund för ett skalbart arbetssätt har skapats. Satsningen innebär även samverkan med Göteborgs universitet, Regionhälsan, kommuner, Länsstyrelsen och andra aktörer. Under 2025 beslutade kulturnämnden att permanenta denna satsning.

Projekt: Make a move

Projektägare: RF-SISU Västra Götaland

Insatsområde Tillvarata allas kompetens

Samtidigt som arbetsgivare har svårt att hitta arbetskraft med rätt kompetens, finns det grupper som har svårt att ta sin in på arbetsmarknaden. För att tillvarata allas kompetens behöver ett arbete med jämlika förutsättningar att kunna delta i samhället på olika nivåer. Potentialen hos varje enskild människa behöver tas tillvara för ett jämlikt Västra Götaland. (Programmet Öka inkluderingen 2022-2025)

Genomförande

Folkbildningens organisationer är centrala möjliggörare inom flera områden, exempelvis funktionsrätt, nationella minoriteter, föreningsutveckling mm. Folkhögskolorna i Västra Götaland bidrar med möjligheter som andra reguljära utbildningsaktörer ofta saknar. Folkhögskolornas studieform ger ofta nya chanser till studier som senare kan leda till jobb. Vidare syftar VGR:s stöd till studieförbunden bland annat till att öka kompetensen i det civila samhället genom exempelvis styrelseutbildningar.

Under året avslutades ESF-projektet Ung-labbet som folkhögskoleförvaltningen, Mölndals stad, Hassela Solidaritet och Youth 2030 Movement drivit tillsammans. Projektet handlade om att utveckla nya metoder för att unga och unga vuxna 16–29 år ska hitta jobb eller återuppta sina studier.

I *samrådet för integration/migration* som Länsstyrelsen i Västra Götaland samordnar har under året områden som arbetsmarknad och utbildning, hälsa, boende samt demokrati och jämlikhet prioriterats. Samrådet som är ett nätverksforum ska bidra till att strukturella problem och/eller utvecklingsområden hanteras på rätt nivå och av rätt aktör. I oktober genomfördes *Integrationsforum*. Temat var “De nya migrations- och integrationspolitiska målen” Intresset för Integrationsforum var stort och 150 personer tog del av programmet på plats och närmare 150 personerna kopplade upp sig digitalt. 96 procent av de som svarat på utvärderingen uppgav att de tyckte att dagen som helhet vara ganska eller mycket bra.

Inför 2025 har kulturnämnden, för fjärde året i rad, avsatt medel för *krisresidens Ukraina* ambitionen att stärka kulturnämndens arbete med demokrati och yttrandefrihet genom att erbjuda krisresidens för konstnärer och kulturaktörer från Ukraina, Belarus och Ryssland. Medlen går till sökbara krisresidens samt internationella samarbetsprojekt som involverar Ukraina och kan drivas på lite längre sikt.

Reflektioner

Som angavs inledningsvis ligger detta insatsområde nära delar av programmet Bygga kompetens. Programmen berör målgrupper som på olika sätt är i eller riskerar att hamna i utanförskap. I Bygga kompetens ligger fokus på att fler ska ha utbildning, sysselsättning och egen försörjning. I programmet Öka inkluderingen ligger fokus på jämlikhet, delaktighet och inkludering i samhället i stort. Inom ramen för detta insatsområde är folkbildningen central och inte minst de större projekt de driver inom området med finansiering från framför allt ESF och AMIF.

Exempel på resultat

Helhetslyftet som finansierats av europeiska asyl-, migration- och integrationsfonden (AMIF) drivits av Folkhögskoleförvaltningen avslutades i juni. En genomförd utvärdering visar att satsningen i hög grad har uppfyllt sitt mål att skapa stegförflyttningar mot arbetsmarknaden hos målgruppen tredjelandsmedborgare. Genom ett respektfullt bemötande, ett inkluderande arbetssätt och ett fokus på individens styrkor snarare än brister har projektet lyckats utveckla både deltagarnas språkliga och personliga resurser. Samtidigt har nya samverkansmodeller och pedagogiska metoder etablerats, som nu tas vidare i flera kommuners ordinarie verksamheter. Även om projektet inte kunnat ge ett definitivt svar på om individanpassade insatser är ekonomiskt försvarbara, visar resultaten tydligt att de är effektiva ur ett deltagarperspektiv.

Projekt: Helhetslyftet

Projektägare: Folkhögskoleförvaltningen

Insatsområde Tidiga insatser för barn och unga

De socioekonomiska klyftorna och boendesegregationen ökar. En allt större andel yngre är inte nöjda med livet och alltför många barn och unga lider av psykisk ohälsa. Det finns idag brister när det gäller tillgången till hälsofrämjande och förebyggande insatser, särskilt för barn och unga i skolåldern. Den typ av insatser bör ske på flera arenor och samverkan blir därmed av avgörande betydelse för barn och ungas hälsa. .

(Programmet Öka inkluderingen 2022-2025)

Genomförande

Ett sätt att möta utmaningar och behov inom öka inkluderingen för målgruppen barn och unga är att kraftsamla för fullföljda studier. Kraftsamling fullföljda studier handlar om att ge barn och unga de bästa förutsättningarna för en bra start i livet och för god hälsa, utbildning och utveckling.

För att skapa förutsättningar och en infrastruktur för ett långsiktigt arbete inom området *Fullföljda studier* i Västra Götaland finns sedan 2022 fyra delregionala kunskapsnoder vid respektive kommunalförbund. Noderna bidrar till samverkan och mer jämlika förutsättningar för arbetet i kommunerna. Under året har kunskapsnoderna arbetat med regiongemensamma aktiviteter, specifika delregionala kunskapsområden samt delregionala aktiviteter. För fortsatt och ökad genomförandekraft i kraftsamlingsarbetet är satsningen på kunskapsnoder central. Kunskapen och erfarenheterna från arbetet ligger till grund för projekten *Kunskapsnoder barn och unga 2026-2028*. Arbetet inom projekten planeras följa översynen av den regionala utvecklingsstrategin och vara en del av den nya kraftsamlingen för barn och unga.

För att möjliggöra för verksamheter att i samverkan utveckla tidiga främjande insatser som ska bidra till att fler barn och unga fullföljer sina studier finns *VGR:s sociala investeringar*. Under 2025 har två nya sociala investeringar startat och totalt sex investeringar haft verksamhet under året. Två sociala investeringar avslutades i slutet av 2025. Ett nytt ramverk började gälla från och med 2025. Det förändrade ramverket har möjliggjort att nya aktörer, exempelvis civilsamhällorganisationer, kan söka sociala investeringsprojekt. Ett resultat av detta är att ett av de nystartade projekten drivs av civilsamhällesorganisationer och att samverkan finns med näringsliv och kommunal verksamhet.

Konferensen Kraftsamling Fullföljda studier genomfördes i oktober och sker i samverkan med de fyra delregionala kunskapsnoderna. Den årliga konferensen erbjöd kunskap, inspiration och nätverkande på temat *Tidiga samordnade insatser*. Intresset för konferensen var mycket stort med 570 deltagare samt ytterligare 330 deltagare digitalt. Deltagarna kom från olika verksamheter inom kommun, VGR, akademi och föreningsliv. Utvärderingen och responsen på plats visade att konferensen är uppskattad. Nytt för i år var utökat antal platser samt att stora delar av konferensen spelades in och finns tillgänglig på Kunskapsbanken fullföljdstudier.se.

Inom kraftsamling fullföljda studier är det viktigt att forskning och samhälle möts. Under hösten 2025 och januari 2026 har en tvärvetenskaplig forskardialog startat. Åtta forskare har deltagit i fyra heldagsseminarier, i samarbete med Wexsus⁸ och VGR:s avdelning för forskning, omställning och kompetens. Genom att samla forskare från olika lärosäten och discipliner är ambitionen att få fram konkreta rekommendationer baserat på forskning. Att skapa en gemensam kunskapsbas och identifiera nya vägar framåt för att öka inkluderingen och förbättra praktiken för alla som arbetar med barn och unga.

För att möjliggöra och underlätta ett behovsdrivet arbete för fullföljda studier på lokal och regional nivå finns en interaktiv publikation med statistik. Under 2025 har den uppdaterats och i december genomfördes ett statistikwebbinarium där nästan 90 deltagarna blev guidade genom publikationen samt att de tog del av två miniföreläsningar.

Inom ramen för den regionala biblioteksverksamheten och tillsammans med folkbibliotek i Västra Götaland arbetar kulturförvaltningen med läsfrämjande insatser, bland annat i form av *Sommarboken*. Barnens bibliotek, en websida som vänder sig direkt till barn och unga har byggts om och uppdaterats under året. Besöksstatistiken visar på god och ökad användning.

Inom ramen för utlysningen *Civilsamhället lösningar för klimat och biologisk mångfald* har några mindre miljöprojekt haft fokus på barn och unga. Här ser vi till exempel projekt som utvecklar spelbaserat undervisningsmaterial om ekosystem för elever i högstadiet och gymnasiet, projektet *Skolbäcken* där skolbarn får lära sig mer om invasiva arter i vattenmiljö nära skolan, samt projektet med unga i nordöstra Göteborg som blir ambassadörer för biologisk mångfald och guidar i sitt närområde.

⁸ Wexsus är ett konsortium bestående av ägarna Chalmers, Göteborgs universitet och Högskolan Väst.

Reflektioner

Inom öka inkluderingen ligger fokus på jämlikhet, delaktighet och inkludering i samhället i stort. För att skapa en god och jämlik hälsa är det viktigt att stötta och stärka en god start i livet och jämlika uppväxtvillkor.

I aktualiseringen av den regionala utvecklingsstrategin sker en översyn av bland annat strategins kraftsamlingar. I processen har det framkommit att barn och ungas situation fortsatt är ett prioriterat område i det regionala utvecklingsarbetet. Förslaget på ny kraftsamling är "Framtidsrusta barn och unga". Ett kraftsamlingsarbete med fokus på barn och unga ger förutsättningar för ett gemensamt och kraftfullt arbete i Västra Götaland. Arbetet inom regionalutveckling och kultur har varit viktigt för att rikta insatser och stärka arbetet med tidiga insatser för barn och unga.

Även om flera satsningar har bidragit till arbetet med tidiga insatser för barn och unga kvarstår att en hög andel inte fullföljer sina studier. 2025 saknade 17,5 procent (cirka 3600 barn) gymnasiebehörighet och 2024 var det 25 procent av de studerande på gymnasiet som inte avslutar med en gymnasieexamen inom fyra år.

Det är ett växande problem att barn och unga involveras i brottslighet och kriminalitet. Det är av vikt att samhället och dess aktörer mobiliserar tillsammans och jobbar förebyggande mot att unga ska hamna i utanförskap. Detta ligger väl i linje med kraftsamlingsarbetet för barn och unga.

Att fortsätta och hålla i det långsiktiga arbetet med att ge barn och unga de bästa förutsättningarna för en bra start i livet och för god hälsa, fullföljda studier och utveckling är väsentligt för att öka inkluderingen och skapa ett socialt hållbart samhälle. Det är en komplex samhällsutmaning som vi tillsammans behöver adressera och ta oss an.

Exempel på resultat

En uppföljning av Högsolan i Skövde gällande anpassat föräldraskapsstöd på familjecentraler lyfter att satsningen bedöms ha bidragit till att verksamheterna har kunnat göra föräldrarna trygga i samhället och sitt föräldraskap samt ökad tillit till myndigheter, såsom socialtjänst. Det har även lett till att skapa en arena som möjliggjort för föräldrar att skapa sociala nätverk samt att personalen har kompetensutvecklats bland annat inom områdena ökad kulturell- och språklig kompetens. De resultat som har skapats antas bidra till förbättrade förutsättningar för föräldrarnas hälsa, delaktighet och inkludering i samhället vilket i sin tur antas påverka barnens utveckling, inkludering och delaktighet i samhället på ett positivt sätt.

Projekt: Anpassat föräldraskapsstöd på familjecentralerna.

Projektägare: Skövde kommun.

Kunskapen om hur flerspråkiga barns språkutveckling kan bli mer jämlik och främjas har varit fokus i projektet Språkutveckling och föräldrastöd för flerspråkiga. Det har inneburit att skriva och bygga på befintliga rutiner och stöd och att arbeta parallellt på olika arenor - med målgruppen och med dem som barnen och föräldrarna träffar i vardagen. Samtidigt visar projektet att förbättrade arbetssätt för en särskild grupp även gynnar andra barn. Detta förväntas på sikt bidra till bättre möjligheter för fler barn och unga att klara skolan. VGR:s satsning på sociala investeringar bedöms vara särskilt viktiga eftersom de möjliggör för breda utvecklingsarbete som utgår från barn och familjers behov och inte organisatoriska gränser. Utmaningar som kvarstår är hur detta sedan ska implementeras i ordinarie verksamhet.

Projekt: Språkutveckling och föräldrastöd för flerspråkiga

Projektägare: Munkedals kommun

Bilaga 1: Förteckning över 2025 års beviljade projekt

De projekt som återfinns nedan har bedömts till största del beröra den aktuella prioriteringen. När kategorisering på insatsområde respektive styrkeområde framgår har kategorisering skett utifrån detta.

DNR	Projektägare	Projektname	VGR-medel
KUN 2025-00121	Västra Götalands bildningsförbund	Läsfrämjande insatser hos studieförbunden 2025 och framgent	1 000 000
KUN 2025-00122	RF-SISU Västra Götaland	Läsfrämjande insatser hos idrottsrörelsen	500 000
KUN 2024-00244	Nätverkstan kultur	Utökat uppdrag att utveckla arbetet kring "hot, hat och påverkan" tillsammans med aktörer i Västra Götaland	240 000
KUN 2025-00223	Ecolonia	Vi och klimatet	125 000
KUN 2025-00212	Medborgarskolan Region Väst	Lätta lagningar	125 000
KUN 2025-00115	Navet i Bergsjön	Lokalt gemensamt välståndsbbygge Bergsjön	200 000
KUN 2025-00113	Rörane Studio	Vad är hållbart - på riktigt, alltså?	100 000
KUN 2025-00112	Not Quite ekonomisk förening	Byalaga	200 000
KUN 2025-00111	Dala Äng	Dala Äng	125 000
KUN 2025-00109	Kulturföreningen Trikäfabriken i Ljungkile	Skapa ett textilt besöksmål i kvarteret inkluderat Trikäfabriken i Ljungkile	125 000
KUN 2025-00104	Attraktiva Toarp	Toarpsanda som får det att hända	150 000
KUN 2025-00101	Lidköpings Folkets Hus föreningen UPA	Öppen lokalredaktion	200 000
KUN 2025-00091	Skyddsvärnet i Göteborg	På rätt köl	200 000
KUN 2025-00087	Göteborgs stadsmission	Brukarinflytande i praktiken - Främja mötesplatser för delaktighet och demokrati	200 000
KUN 2025-00084	Omställning Kungälv	Tillsammans för ett hållbart Kungälv - lokalsamhällets kraft	120 000
KUN 2025-00081	Byggnadsföreningen Högsäters Bygdegård	Kulturhus Högsäter	200 000
KUN 2025-00080	Bataljonen	Mötesplats 0-110	200 000
KUN 2025-00079	Tumlebergs Bygdegårdsförening	Hållbart lokal samhälle	150 000
KUN 2025-00075	Fengersfors Fröskogs Utvecklingsråd	Stöd en lantis	42 500
KUN 2025-00068	KRAFTEN Dals Rostock	Servicepunkt i Dals Rostock	200 000

KUN 2025-00065	Social Trade Väst ekonomisk förening	Social Trade - Spridning och utveckling i Västra Götalandsregionen	200 000
KUN 2025-00063	Support Group Network SGN	Woman United Power	200 000
KUN 2025-00058	Västra Götalands Parasportförbund	Paraidrott genom kyrka - idrottsamarbete	100 000
KUN 2025-00119	Högskolan i Borås	Youngspace	44 437
KUN 2025-00406	RF-SISU Västra Götaland	Make a move	600 000
KUN 2025-00406	RF-SISU Västra Götaland	Tilläggsuppdrag Make a move 2026-2028	1 000 000
KUN 2025-00798	Västra Götalands bildningsförbund	Hur studieförbunden och civilsamhället kan stärka motståndskraften och civil beredskap	500 000
KUN 2025-00783	Folkbiblioteken	Unga demokratiambassdörer	500 000
KUN 2025-00765	Sociala ekonomins delregionala plattformar	Idéburet offentligt partnerskap 2026-2028	4 320 000
KUN 2025-00338	Kulturnämnden	Unga kulturutvecklare	40 000
KUN 2025-00030	Kulturnämnden	Projektstöd social ekonomi	5 000 000
MRU 2024-00372	Ale kommun	Föräldrahälsa i Ale	3 004 343
MRU 2024-00398	Miljö- och regionutvecklingsnämnden	Ny ansvarig organisation för Västerhavsveckan samt långsiktig inriktning MRU 2025-2028	1 200 000
MRU 2024-00493	Rädda Barnens Riksförbund	Utfallsbaserat arbete för en jämlik chans att klara skolan	8 308 970
MRU 2025-00007	Miljö- och regionutvecklingsnämnden	Konferens för västsvensk kraftsamling Fullföljda studier 2025	1 100 000
MRU flera	15 verksamheter	Västerhavsveckan flera	478 034
MRU 2025-00255	Miljö- och regionutvecklingsnämnden	Medel till tvärvetenskaplig forskardialog barn och unga	450 000
MRU 2025-00261	Göteborgs Räddningsmission	KlädRätt - Cirkulär och inkluderande resursomfördelning av textil	400 000
MRU 2025-00276	Skaraborgs Naturskyddsförening	Skötsel av biologiskt värdefulla åkerholmar på Falbygden	120 000
MRU 2025-00279	Jordens Vänner	Tillsammans för en rättvis klimatomställning	300 000
MRU 2025-00325	Skogsstyrelsen Region Syd	Utilda jämställt	170 000

MRU 2025-00200	Kollaborativ Ekonomi Sverige	Nya verktyg för lokal delningskultur i Västra Götaland	937 532
MRU 2025-00349	Förebildarna Ideell Förening	Projektet Förebildarna 2026-2027	2 493 124
MRU 2025-00373	Göteborgsregionens kommunalförbund	Kunskapsnod barn och unga Göteborgsregionen	10 509 490
MRU 2025-00376	Skaraborgs kommunalförbund	Kunskapsnod - barn och unga Skaraborg	9 647 132
MRU 2025-00380	Borås Sjuhärads kommunalförbund	Kunskapsnod barn och unga i Sjuhärad	5 098 354
MRU 2025-00374	Fyrbodals kommunalförbund	Kunskapsnod barn och unga Fyrbodal	1 580 936

Bilaga 2: Förteckning över verksamhetsbidrag och föreningsstöd

Beloppen nedan avser verksamheter som fått stöd för ett genomförande under 2025. De verksamheter som återfinns nedan kan beröra fler än denna prioritering. Ett verksamhetsstöd kan innefatta medel till olika verksamhetsspår, där minst ett har en tydlig inverkan på prioriteringens målsättningar. Det har här skett en bedömning till vilken prioritering som är den mest betydelsefulla.

Diariernr	Verksamhet	Belopp	Särskild kommentar
KUN	Stöd till studieförbund	72 779 528	Budgetpost detaljbudget KUN
KUN	Kulturuppdrag till folkhögskolor	5 306 000	Budgetpost detaljbudget KUN
KUN	Föreningsstöd ungdomsorganisationer	20 240 587	Budgetpost detaljbudget KUN
KUN	Föreningsstöd idrottsrörelsen	23 706 088	Budgetpost detaljbudget KUN
KUN	Föreningsstöd parasporten	2 359 247	Budgetpost detaljbudget KUN
KUN	Föreningsstöd politiska ungdomsförbund	3 313 266	Budgetpost detaljbudget KUN
KUN	Föreningsstöd pensionärsorganisationer	3 976 294	Budgetpost detaljbudget KUN
KUN	Fryshuset Elektra, tjejer som unga ambassadörer	186 000	Verksamhetsstöd 2023-2025 (belopp avser år 2025)
KUN	Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande (NTF)	5 600 000	Verksamhetsstöd 2023-2025 (belopp avser år 2025)
KUN	Länsnykterhetsförbundet Västra Götaland (LNF)	2 800 000	Verksamhetsstöd 2023-2025 (belopp avser år 2025)
KUN	Kvinnojourer i Väst (KiV)	700 000	Verksamhetsstöd 2023-2025 (belopp avser år 2025)

KUN	Maana (tidigare Tjejjouren Väst)	1 400 000	Verksamhetsstöd 2023-2025 (belopp avser år 2025)
KUN	Räddningsjouren, Barn till frihetsberövande föräldrar	300 000	Verksamhetsstöd 2023-2025 (belopp avser år 2025)
KUN	Stadsmissionen Göteborg, utsatta unga	1 100 000	Verksamhetsstöd 2023-2025 (belopp avser år 2025)